

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ સ્થિત ગુજરાત હાઈકોર્ટ સમક્ષ
સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૧૭૮૭/૨૦૧૩

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ એન.વી. અંજારિયા

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાવારપત્રોના રિપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે?	ના
૨.	રિપોર્ટ્સને સંદર્ભિત કરવાં કે નહિ?	હા
૩.	શું લોર્ડશીપ ચુકાદાની સુવાચ્ય નકલ જોવાં ઇચ્છે છે?	ના
૪.	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન કે તેનાં હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમ સબબ કોઈ મહત્વપૂર્ણ કાયદાકીય પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	ના

=====

શેઠ શ્રી ટી.એમ. પટેલ પબ્લિક ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

સ્નેહલતાબેન બી. ગાંધી અને ૬ અન્યો સામાવાળા(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

ચાચિકાકર્તા(ઓ) નં.૧ વતી શ્રી આર.આર. વકીલ, એડવોકેટ
સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ - ૫ વતી શ્રી જીગર એમ. પટેલ, એડવોકેટ
સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ - ૫ વતી શ્રી નીરજ જે. વાસુ, એડવોકેટ
સામાવાળા(ઓ) નં. ૬ -૭ તરફે નોટીસની પ્રત્યક્ષ બજવણી

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ એન.વી. અંજારિયા

તારીખ : ૩૦/૦૮/૨૦૧૬

સી.એ.વી. જજમેન્ટ

ચાચિકાકર્તા ટ્રસ્ટ વતી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી આર. આર. વકીલ અને સામાવાળા નં. ૧ થી ૫ વતી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી જીગર એમ. પટેલને સાંભળવામાં આવ્યા.

૨. ચાચિકાકર્તા-શેઠ શ્રી ટી. એમ. પટેલ પબ્લિક ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ, કે જે શાળાનું સંચાલન કરે છે જેમાં સામાવાળા નં. ૧ થી ૫ શિક્ષકો તરીકે ફરજ બજાવતા આવ્યા છે, તેમણે ગુજરાત પ્રાથમિક શિક્ષણ ટ્રિબ્યુનલ, અમદાવાદ દ્વારા એપિલિકેશન નં. ૬૪/૨૦૧૦ થી ૬૮/૨૦૧૦ માં પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૦૬.૧૧.૨૦૧૨ ના હુકમને પડકાર્યો છે. ઉક્ત હુકમ અનુસાર, ટ્રિબ્યુનલે સામાવાળા નં. ૧ થી ૫ ને નોકરીમાંથી બરતરફ કરવાના હુકમને ગેરકાયદેસર ઠેરવ્યો હતો અને તેમને સેવાની સાતત્યતા સાથે પુનઃસ્થાપિત કરવા માટે વધુ નિર્દેશ આપ્યો હતો. સામાવાળાઓને અગાઉ નોંધાયેલા સમાધાન મુજબ પાછલી બાકી રકમ ચૂકવવાનો વધુ નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. એવું પણ જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું કે સામાવાળાઓ નિયમો અનુસાર પે-સ્કેલ મેળવવા માટે

હકદાર છે અને અકાઉન્ટ પેઈ ચેક દ્વારા બાકી નીકળતી રકમ ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો.

૩. ટૂંકમાં તથ્યો ધ્યાને લેતા, અત્રેના સામાવાળા નં. ૧ થી ૫ એ તેમની સેવા સમાપ્તિ સામે વિરોધ દર્શાવતા એપ્લિકેશન નં. ૬૪/૨૦૧૦ થી ૬૮/૨૦૧૦ દાખલ કરીને ગુજરાત પ્રાથમિક શિક્ષણ ટ્રિબ્યુનલ, અમદાવાદનો સંપર્ક કર્યો હતો. તેમનો કેસ એવો હતો કે તેમની નિમણૂક વર્ષ ૧૯૯૦ અને ૧૯૯૧ માં કરવામાં આવી હતી. તેઓ બી.એડ. ની શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા હતા. તેમની નિમણૂક યોગ્ય પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા પછી કરવામાં આવી હતી અને તારીખ ૦૧.૧૨.૨૦૧૦ ના રોજ સેવા સમાપ્તિનો હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો ત્યાં સુધી તેઓ સતત સેવા બજાવતા રહ્યા હતા.

૩.૧ તેમની સેવાના કાર્યકાળ દરમિયાન, એક ઘટના બની અર્થાત યાચિકાકર્તા ટ્રસ્ટ અને શિક્ષકો-અત્રેના સામાવાળાઓ વચ્ચે સમાધાન થયું હતું. ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ એપ્લિકેશન નં. ૨૭૯/૧૯૯૩, ૨૮૯/૧૯૯૩ અને ૨૮૭/૧૯૯૩ ની કાર્યવાહીમાં, સામાવાળાઓને પી.ટી.સી. નો ગ્રેડ આપવામાં આવ્યો હતો અને તે મુજબ, તાલીમી શિક્ષક તરીકે તેમના હોદ્દાને યાચિકાકર્તા દ્વારા માન્યતા આપવામાં આવી હતી અને સ્વીકારવામાં આવ્યો હતો. સામાવાળા શિક્ષકોને તેમની સેવા સમાપ્ત કરવામાં આવી અને સેવા સમાપ્તિ સામે રાહત મેળવવા તથા પુનઃસ્થાપના માંગવા માટે ટ્રિબ્યુનલનો સંપર્ક કરવાની ફરજ પડી ત્યાં સુધી સતત તાલીમી શિક્ષકના ઉક્ત ગ્રેડમાં પગાર મળતો રહ્યો હતો.

૩.૨ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ સામાવાળા નં. ૧ થી ૫ એ તારીખ ૦૧.૧૨.૨૦૧૦ ના હુકમને પડકાર્યો હતો જેમના દ્વારા તેમની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી. તેમણે પગારની પાછલી બાકી રકમ ચૂકવવાની પણ પ્રાર્થના કરી હતી. સામાવાળાઓની સેવા મુક્ત કરવા માટેનું દર્શાવવામાં આવેલું કારણ એ હતું કે તેમનામાંથી કોઈ પણ મુંબઈ પ્રાથમિક શિક્ષણ અધિનિયમ, ૧૯૪૭ સાથે જોડાયેલા શેડ્યૂલ F ના નિયમન ક હેઠળ નિર્ધારિત કર્યા મુજબ પી.ટી.સી. ની લાયકાત ધરાવતા નથી.

૩.૩ રિસ્પોન્ડન્ટ્સે વર્ષ ૧૯૯૩ માં શાળા સામે તેમનો પગાર ચૂકવવા માટેની પ્રાર્થના સાથે ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ એપ્લિકેશન નં. ૨૭૯/૧૯૯૩, ૨૮૯/૧૯૯૩ અને ૨૮૭/૧૯૯૩ દાખલ કરી હતી. ઉક્ત એપ્લિકેશનોની કાર્યવાહી પક્ષકારો વચ્ચેના સમાધાનમાં પરિણમી હતી. શાળાએ બી.એડ. ની લાયકાત ધરાવતા સામાવાળા શિક્ષકોને પી.ટી.સી. નો ગ્રેડ આપવાનું સ્વીકાર્યું હતું. થયેલા સમાધાન પર, ટ્રિબ્યુનલે સમાધાનના આધારે તારીખ ૨૪.૦૮.૧૯૯૪ ના રોજ જરૂરી હુકમો પસાર કર્યા હતા.

૩.૪ તમામ સામાવાળાઓ બી.એડ. ની શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવે છે. એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે બી.એડ. એ પી.ટી.સી. ની લાયકાત કરતાં ઉચ્ચ લાયકાત છે. સામાવાળાઓ દ્વારા જણાવવામાં આવ્યું છે કે શિક્ષણનો અધિકાર અધિનિયમ, ૨૦૦૯ અમલમાં આવવાના પરિણામે, પ્રાથમિક શાળાનું નીચલા પ્રાથમિક વિભાગ અને ઉપલા પ્રાથમિક વિભાગમાં હિભાજન થતાં, સામાવાળાઓ ઉપલા પ્રાથમિક વિભાગમાં શિક્ષકો તરીકે તેમને સોંપવામાં

આવેલા વિષયો વિદ્યાર્થીઓના તેવા વર્ગોને ભણાવીને તેમની ફરજો બજાવી રહ્યા છે. એવું વધુ જણાવવામાં આવ્યું છે કે ગુજરાત સરકારના શિક્ષણ વિભાગે તારીખ ૧૬.૦૨.૨૦૧૨ નો ઠરાવ બહાર પાડ્યો હતો જેના દ્વારા પ્રાથમિક શાળામાં ભણાવતા શિક્ષકોને ધોરણ ૬ થી ૮ માં સમાવેશ માટેનો વિકલ્પ આપવામાં આવ્યો હતો. સ્નાતક/બી.એડ. ની લાયકાત ધરાવતા પ્રાથમિક શિક્ષકો માટે આવો વિકલ્પ ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવ્યો ન હતો. એ અખંડિત દલીલ છે કે યાચિકાકર્તા ટ્રસ્ટે સામાવાળા નં. ૧ થી ૫ ની લાયકાત અંગે કોઈ વાંધો ઉઠાવ્યો ન હતો.

૪. યાચિકાકર્તાના વિદ્વાન કૌન્સેલે સબમિટ કર્યું અને ભારપૂર્વક જણાવ્યું કે જ્યારે સામાવાળા નં. ૧ થી ૫ તેમની નિમણૂક સમયે આવશ્યક શૈક્ષણિક લાયકાત ધરાવતા ન હતા, ત્યારે આ પગલું વ્યાજબી હતું અને તેને બહાલી આપવી જરૂરી છે. તેમણે પ્રિન્સિપાલ વિ. આલ્ફાનસા ફર્નાન્ડિસ અને ૨, જે સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૫૪૩૨/૧૯૯૬ છે, માં આ કોર્ટના તારીખ ૧૪.૦૨.૨૦૦૭ ના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો હતો. એ જ હેતુ માટે આધાર રાખવા માટે માંગવામાં આવેલો અન્ય નિર્ણય ગીતાબેન નટવરલાલ સોલંકી વિ. જામનગર એજ્યુકેશન સોસાયટી અને ૨, જે સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૫૦૦૮/૨૦૦૦ સાથે સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૫૦૦૭/૨૦૦૦ છે, માં તારીખ ૦૪.૦૩.૨૦૧૬ નો હતો. યાચિકાકર્તાના વિદ્વાન એડવોકેટે **હરકાંત જી. ભટ્ટ અને અન્ય વિ. ગુજરાત રાજ્ય**, જે સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૨૪૬૩/૧૯૯૭ છે, તે જ રીતે ઉપરોક્ત હુકમમાંથી ઉદ્ભવતી લેટર્સ પેટન્ટ

અપીલ નં. ૩૭૪/૧૯૯૭ માં તારીખ ૦૩.૦૮.૨૦૦૫ ના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો.

૪.૧ સામાવાળાઓના વિદ્વાન કૌન્સેલે ટ્રિબ્યુનલના આક્ષેપિત હુકમનું સમર્થન કર્યું હતું. તેમણે ભારતીય સેવા સમાજ ટ્રસ્ટ વિ. યોગેશભાઈ અંબાલાલ પટેલ [૨૦૧૨(૯) એસ.સી.સી. ૩૧૦] માં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો. તે મુંબઈ પ્રાથમિક શિક્ષણ અધિનિયમ, ૧૯૪૭ ની જોગવાઈઓ હેઠળનો એક કેસ હતો જેમાં સહાયક શિક્ષકની સેવા સમાપ્તિ સામેની અરજી ગ્રાહ્ય રાખવામાં આવી હતી. ઉચ્ચ ન્યાયાલયે વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશ અને ડિવિઝન બેંચ મારફતે સેવા સમાપ્તિનો હુકમ રદ કરવાના નિર્ણયને બહાલી આપી હતી. કેસના તથ્યોમાં, અદાલતે શોધી કાઢ્યું કે શિક્ષક ભોગ બન્યા હતા અને મેનેજમેન્ટ દ્વારા લેવાયેલા પગલાં સારા આશયથી કરવામાં આવેલા વિચારણા પર આધારિત ન હતા. વિદ્વાન કૌન્સેલે નિર્ણયના પેરાગ્રાફ ૨૧ અને ૨૨ પર આધાર રાખ્યો હતો. પ્રફુલ્લાબેન દયાશંકર મહેતા વિ. જાફરાબાદ મ્યુનિસિપલ બોરો અને અન્ય [૨૦૧૬ (૩) જીએલઆર ૨૦૯૭] માં આ કોર્ટના અન્ય એક નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો. તે આંગણવાડી શિક્ષિકાનો કેસ હતો જેમની નિમણૂક જાહેરાતને અનુસરીને કરવામાં આવી હતી, તેમને કાયમી કરવામાં આવ્યા હતા અને નિયમિત પે-સ્કેલમાં મુકવામાં આવ્યા હતા. અદાલતે ઠેરવ્યું કે આવી નિમણૂકને ગેરકાયદેસર ગણાવી શકાય નહીં અને સામાવાળા સત્તામંડળો સરકારની મંજૂરી ન મેળવવાની તેમની પોતાની ભૂલનો લાભ લઈ શક્યા ન હોત. સેવા સમાપ્તિ રદ કરવામાં આવી હતી.

જ.ર નિપિનચંદ્ર પી. પટેલ વિ. મફતલાલ અંબાલાલ પ્રજાપતિ [૨૦૦૫(૨) જી.એલ.એચ. ૬૪૧] માં વધુ એક નિર્ણય દલીલમાં રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો. તેમાં સામાવાળાઓની સેવાઓ ૨૦ વર્ષના લાંબા સમયગાળા માટે ચાલુ રાખવામાં આવી હતી. અદાલતે એ દલીલને ફગાવી દીધી હતી કે નિમણૂક શેડ્યૂલ F ની વિરુદ્ધ કરવામાં આવી હતી અને ઠેરવ્યું હતું કે ૨૦ વર્ષ પછી, મેનેજમેન્ટ એવું વલણ અપનાવી શકે નહીં કે નિમણૂક નિયમોથી અલગ (de hors) કરવામાં આવી હતી.

જ.ર.૧ નીચે ટાંકવામાં આવેલા ચુકાદાના પેરાગ્રાફ ૮ માં જ અદાલતે ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે નિમણૂકના ૨૦ વર્ષ વીતી ગયા પછી, કથિત ગેરકાયદેસરો અને અનિયમિતતાઓના આધારે સેવાઓ સમાપ્ત કરવાનું પગલું અસ્વીકાર્ય હતું,

"૮. આ ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળની પિટિશન છે અને તેમાં કોઈ હકુમતની ભૂલ નથી, કાયદાની કોઈ દેખીતી ભૂલ પણ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા કરવામાં આવી હોય તેવું લાગતું નથી કે જેમાં ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળની હકુમતનો ઉપયોગ કરતી વખતે આ કોર્ટે હસ્તક્ષેપ કરવાની જરૂર હોય. તે સિવાય પણ, એ હકીકત ધ્યાનમાં લેતા કે સામાવાળા નં. ૧ ને તારીખ ૧૨.૮.૧૯૮૩ ના રોજ ઇન્ટરવ્યુ કોલ લેટર આપવામાં આવ્યો હતો અને ઇન્ટરવ્યુ ૧૯.૮.૧૯૮૩ ના રોજ યોજાયા હતા અને ત્યારબાદ, પિટિશનર્સ મેનેજમેન્ટ દ્વારા ૨૨.૮.૧૯૮૩ ના રોજ તેમની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. પરંતુ હકીકત એ રહે છે કે સામાવાળા નં. ૧ આવશ્યક લાયકાત અર્થાત એસ.એસ.સી. અને પી.ટી.સી. ધરાવે છે અને જ્યારે સામાવાળા નં. ૧ ને વીસ વર્ષ સુધી પ્રાથમિક શિક્ષક તરીકે કામ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી, ત્યારે પિટિશનર્સ મેનેજમેન્ટ

માટે હવે માત્ર એવા આધારે સામાવાળા નં. ૧ ની સેવા સમાપ્ત કરવાનું ખુદ્ધું નથી કે સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક કાયદા અનુસાર ન હતી અને/અથવા તેમની નિમણૂક કરતા પહેલા યોગ્ય પ્રક્રિયા અનુસરવામાં આવી ન હતી. તે પિટિશનર્સ મેનેજમેન્ટ છે જેમણે ૧૯૮૩ જેટલા સમય પહેલા સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક કરી હતી. તેથી, પિટિશનર્સને પરિસ્થિતિનો લાભ લેવાની અને એવો દાવો કરવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં કે કારણ કે તેમણે ૨૦ વર્ષ પહેલા સામાવાળા નં. ૧ ની નિમણૂક કરવામાં ભૂલ કરી હતી, તેથી તેમને સામાવાળા નં. ૧ ની સેવાઓ સમાપ્ત કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવે. પિટિશનર્સ દ્વારા આવી પરિસ્થિતિનો લાભ લેવાની તેમને મંજૂરી આપવી એટલે પિટિશનર્સને તેમણે કરેલી ભૂલનો લાભ લેવા દેવા સમાન બનશે અને તે પણ વીસ વર્ષના સમયગાળા પછી જે અસ્વીકાર્ય છે. સામાવાળા નં. ૧ ને વીસ વર્ષ પછી એવું કહી શકાય નહીં કે જ્યારે વીસ વર્ષ પહેલાં તેમની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી ત્યારે મેનેજમેન્ટ દ્વારા કોઈ યોગ્ય પ્રક્રિયા અનુસરવામાં આવી ન હતી. આ સંજોગોમાં પણ, ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા ચુકાદા અને હુકમમાં આ કોર્ટ દ્વારા હસ્તક્ષેપ કરવાની જરૂર નથી."

૫. તથ્યો અને સબમિશન્સ ધ્યાને લીધા પછી, તેમજ ટ્રિબ્યુનલના આક્ષેપિત હુકમનો ખૂબ કાળજીપૂર્વક અભ્યાસ કર્યા પછી, એવું કહી શકાય કે વર્તમાન સામાવાળા નં. ૧ થી ૫ ની નિમણૂક ચાચિકાકર્તા દ્વારા ચલાવવામાં આવતી શાળામાં ૧૯૯૦-૧૯૯૧ ના વર્ષમાં કરવામાં આવી હતી. કાયદાની જરૂરી પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા પછી તેમની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. વર્ષ ૧૯૯૦-૧૯૯૧ માં નિમણૂક પામ્યા હોવાથી, તેઓ અત્યાર સુધીમાં ૨૦ વર્ષથી કામ કરી રહ્યા છે. વર્ષ ૧૯૯૩ માં, અગાઉ નોંધ્યું તેમ, ચાચિકાકર્તા શાળા અને મેનેજમેન્ટ

દ્વારા તેમની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી, અને સામાવાળાઓના તાલીમી શિક્ષકના ગ્રેડને, પિટિશનરે ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ સમાધાન દ્વારા સ્વીકાર્યો હતો.

૫.૧ વિવાદના મુખ્ય મુદ્દા પર આવતાં, એ માનવું મુશ્કેલ છે કે ચાચિકાકર્તા ૨૦ વર્ષ પછી સામાવાળાઓ પાસે તાલીમી શિક્ષકની લાયકાત નથી તેવો મુદ્દો ઉઠાવીને તેમને સેવામાંથી કાઢી મૂકી શકે. સામાવાળા નં. ૧ થી ૫ ને ચાલુ રાખવાનું અને તાલીમી કેટેગરીમાં શિક્ષક તરીકે તેમની સેવાઓ લેવાનું, તાલીમી શિક્ષકનો ગ્રેડ ચૂકવવાનું અને તેમના આવા હોદ્દાને સ્વીકારવાનું વર્તન એ ચાચિકાકર્તા તરફથી એવું વર્તન હતું, જે તેમની સામે બંધન/પ્રતિબંધ (estoppel) નો સિદ્ધાંત સ્પષ્ટપણે ઉપસ્થિત કરે છે. આવશ્યક પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા પછી સામાવાળાઓની નિમણૂક કર્યા પછી અને તેમને લાંબા સમય સુધી ચાલુ રાખ્યા પછી, ચાચિકાકર્તાના મોંએ એ શોભતું નથી કે તેમને સામાવાળા નં. ૧ થી ૫ ની સેવાઓ સમાપ્ત કરવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ, ખાસ કરીને જ્યારે વચ્ચે એવી ઘટના બની જે સ્વેચ્છાએ કરવામાં આવેલું કૃત્ય હતું જેના દ્વારા પિટિશનરે સામાવાળાઓ બી.એડ. ની લાયકાત ધરાવતા હતા તે ધ્યાનમાં રાખીને તેમના હોદ્દાને માન્યતા આપતા અને તેમને તાલીમી શિક્ષકોનો ગ્રેડ આપતા ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષની કાર્યવાહીમાં સમાધાનનો સ્વીકાર કર્યો હતો.

૫.૨ સામાવાળાઓ સફળતાપૂર્વક દલીલ કરી શક્યા કે ૨૦ વર્ષ લાંબા સમય પછી પી.ટી.સી. ની લાયકાત ન ધરાવવાનો મુદ્દો ઉઠાવવો એ ઈરાદાપૂર્વકનો અને સ્વેચ્છાએ હતો અને તે સરકારી ધોરણો મુજબ પગાર ચૂકવવા માટે સામાવાળા શિક્ષકોની નિમણૂક સામેનો વળતો પ્રહાર હોઈ શકે છે. સામાવાળાઓ

વર્ષ ૧૯૯૦-૧૯૯૧ થી પ્રમાણિકતાથી અને કોઈ પણ ફરિયાદ વિના તેમની ફરજો બજાવી રહ્યા છે. તેઓ વર્ષ ૧૯૯૩ માં થયેલા સમાધાન મુજબ તાલીમી શિક્ષકનો પગાર મેળવી રહ્યા છે. ત્યાર પછી પણ લાંબા વર્ષો વીતી ગયા છે અને ચાચિકાકર્તા મેનેજમેન્ટ દ્વારા કોઈ વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હતો. હકીકતો અને સંજોગોમાં, આક્ષેપિત પગલું સ્પષ્ટપણે બંધનના કાયદા (law of estoppel) દ્વારા બાધિત કહી શકાય.

પ.૩ સામાવાળા નં. ૧ થી ૫ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા પ્રત્યુત્તરના સોગંદનામામાં, નીચે મુજબના તથ્યાત્મક કથનો નોંધવામાં આવ્યા હતા જે ચાચિકાકર્તાના એવા વર્તનને પણ દર્શાવે છે જે તેમની સામે બંધનની દલીલને મજબૂત બનાવે છે,

"....વર્તમાન સામાવાળાઓની સેવા સમાપ્ત કરવામાં આવ્યા પછી, અત્રેના પિટિશનરે શાળા માટે અણનમ (બિનલાયક) શિક્ષકો રોક્યા હતા અને તેવા શિક્ષકો પણ જરૂરી લાયકાત ધરાવતા ન હતા. ચાચિકાકર્તાના પાના-૯૧ પરના દસ્તાવેજોની એક સરસરી નજરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે સામાવાળાઓની જગ્યાએ અન્ય શિક્ષકોને મૂકવામાં આવ્યા છે જેઓ પણ પીટીસી ની જરૂરી લાયકાત ધરાવતા નથી. અહીં, એ નોંધવું સંબંધિત છે કે જ્યાં સુધી આચાર્યનો સંબંધ છે, આચાર્ય પોતે પીટીસી ની લાયકાત ધરાવતા નથી અને તેમને શાળામાં ચાલુ રાખવામાં આવ્યા છે જ્યારે વર્તમાન સામાવાળાઓ જેઓ લગભગ ૨૦ વર્ષથી સેવામાં હતા, તેમની સેવાઓ તારીખ ૦૧.૧૨.૨૦૧૦ ના હુકમથી સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી, જે વિદ્વાન ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષની એપિલેકેશનોમાં આક્ષેપિત હતી."

પ.૪ એ સુસ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે વ્યક્તિને તેની પોતાની ભૂલ માટે પ્રીમિયમ લેવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. ચાચિકાકર્તા તરફનું વર્તન સ્વયં સ્પષ્ટ હતું. બંધન લાગુ પડવાથી ઊભી થતી રોક વ્યક્તિમાં ત્યાર પછી ચોક્કસ રીતે વર્તવાની કાનૂની અક્ષમતા સ્થાપિત કરે છે. ભારતીય સેવા સમાજ ટ્રસ્ટ (સુપ્રા) માં, સર્વોચ્ચ અદાલતે પેરાગ્રાફ ૨૧ માં એ વાત પર ભાર મૂકવા માટે અવલોકન કર્યું હતું કે જે વ્યક્તિએ ભૂલ કરી છે, તેને તેની પોતાની ભૂલનો લાભ લેવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે,

"૨૧. પોતાની જ અપ્રતિષ્ઠાનો આક્ષેપ કરનાર વ્યક્તિને કોઈ પણ મંચ પર સાંભળી શકાય નહીં, રિટ કોર્ટની તો વાત જ શું કરવી, જેમ કે 'allegans suam turpitudinem non est audiendus' ના કાનૂની સૂત્ર દ્વારા સમજાવવામાં આવ્યું છે. જો કોઈ પક્ષકારે અયોગ્ય કૃત્ય કર્યું હોય, તો તેને તેના પોતાના અયોગ્ય કૃત્યનો લાભ લેવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં. (જુઓ: જી. એસ. લામ્બા અને અન્ય વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય, એઆઈઆર ૧૯૮૫ એસસી ૧૦૧૯; નરેન્દ્ર ચઢ્ઢા અને અન્ય વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય, એઆઈઆર ૧૯૮૬ એસસી ૬૩૮; મોલી જોસેફ @ નિશ વિ. જ્યોર્જ સેબાસ્ટિન @ જોય, એઆઈઆર ૧૯૯૭ એસસી ૧૦૯; જોસ વિ. એલિસ અને અન્ય, (૧૯૯૬) ૬ એસ.સી.સી. ૩૪૨; અને ટી. શ્રીનિવાસન વિ. ટી. વરલક્ષ્મી (શ્રીમતી), એઆઈઆર ૧૯૯૯ એસસી ૫૯૫). આ ખ્યાલ 'Commodum ex injuria sua nemo habere debet'; અને 'nullus commodum capere potest de injuria sua propria' ના કાનૂની સૂત્રો દ્વારા પણ સમજાવવામાં આવ્યો છે. (આ પણ જુઓ: યુરેકા ફોન્સ લિમિટેડ વિ. અલ્હાબાદ બેંક અને અન્ય, (૨૦૧૦) ૬ એસ.સી.સી.

૧૯૩; અને ઇન્દરજીત સિંહ ગ્રેવાલ વિ. સ્ટેટ ઓફ પંજાબ અને અન્ય,
(૨૦૧૧) ૧૨ એસ.સી.સી. ૫૮૮)."

૫.૫ ચાચિકાકર્તા વતી જે નિર્ણયો પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો તેની સરખામણીમાં આ કેસ અને વર્તમાન કેસના તથ્યોનો તફાવત એ ચાચિકાકર્તા મેનેજમેન્ટ દ્વારા ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ સમાધાન કરીને તાલીમી શિક્ષકના હોદ્દાનો સ્વીકાર અને તાલીમી શિક્ષકનો પે ગ્રેડ મંજૂર કરવો તે છે. અદાલત સમક્ષ એક સમાધાન નોંધાયું હતું અને તેના પર અમલ કરવામાં આવ્યો હતો, જેના હેઠળ વર્તમાન પિટિશનરે સામાવાળાઓને તાલીમી કેટેગરીના શિક્ષકો તરીકે સ્વીકાર્યા હતા. તે એક સર્વોપરી ઘટના અને સંજોગ હતો કે ઉક્ત વર્તન સ્પષ્ટપણે સામાવાળાઓનો તાલીમી શિક્ષક તરીકે સ્વીકાર કરવા સમાન હતું. સમાધાનની કાયદેસરતા સામે વાંધો પણ ઉઠાવવામાં આવ્યો નથી. ઉપરોક્ત વર્તનના પગલે અને ૨૦ વર્ષ પછી ચાચિકાકર્તાને સામાવાળા નં. ૧ થી ૫ ની સેવાઓ એવા આધારે સમાપ્ત કરવાની મંજૂરી આપવી કે જ્યારે તેમની નિમણૂક વર્ષ ૧૯૯૦-૧૯૯૧ માં કરવામાં આવી હતી ત્યારે તેઓ પી.ટી.સી. ની લાયકાત ધરાવતા ન હતા, તે અત્યંત અસંગત, અસંગત અને ઘોર અન્યાયી હશે જેથી સામાવાળાઓને ઉપલબ્ધ સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૧૪ અને ૧૬ હેઠળના અધિકારોનું અનિવાર્યપણે ઉલ્લંઘન થાય.

૬. ટ્રિબ્યુનલનો આક્ષેપિત હુકમ એ કારણોસરનો હુકમ છે જેણે આખરે અત્રેના ચાચિકાકર્તાની દલીલને ફગાવી દેવા માટે કેસના તથ્યો પર કાનૂની સિદ્ધાંતોને તાર્કિક રીતે લાગુ કર્યા છે. અત્રે નોંધાયેલા કારણોસર ટ્રિબ્યુનલનો નિર્ણય

અત્યંત ન્યાયી, યોગ્ય અને કાયદેસર છે. ટ્રિબ્યુનલના હુકમમાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે અદાલતને પ્રેરિત કરવા માટે કોઈ પણ ગ્રાહ્ય કારણ રજૂ કરી શકાયું નથી, કે રેકૉર્ડ પરના તથ્યો પરથી એવું કોઈ કારણ અસ્તિત્વમાં હોય તેમ જણાયું નથી.

૭. ઉપરની ચર્ચાના સંદર્ભમાં, એપ્લિકેશન નં. ૬૪/૨૦૧૦ થી ૬૮/૨૦૧૦ માં પસાર કરાયેલા ગુજરાત પ્રાથમિક શિક્ષણ ટ્રિબ્યુનલ, અમદાવાદના તારીખ ૦૬.૧૧.૨૦૧૨ ના આક્ષેપિત હુકમને રદ કરવા માટેની રાહત આપવા માટે કોઈ કેસ બનતો નથી. તેને પડકારતી આ પિટિશન ફગાવી દેવાને પાત્ર છે અને ફગાવી દેવામાં આવે છે.

નોટિસ રદ કરવામાં આવે છે.

(ન્યાયમૂર્તિ એન.વી. અંજારિયા)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.